

д-ра филос. наук / О. Ю. Маркова. – СПб.: Изд-во С.-Петерб. гос. ун-та, 2001. – 33 с.

7. Шелер М. Проблемы социологии знания / М. Шелер, – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2011 – 320 с.

8. Шелер М. Формы знания и образование // Избранные произведения. / М. Шелер, – М.: Издательство «Гнозис», 1994. – 443 с.

9. Полани М. Личностное знание. На пути к посткритической философии. / М. Полани. – М.: Б.и., 1985. – 344 с.

10. Штурба В. А. Васильев С. С. Феноменология образования: монография / В. А. Штурба, С. С. Васильев. Краснодар: Кубанский гос. ун-т; Просвещение – Юг, 2010. – 203 с.

11. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. / Ю. Хабермас – СПб.: Наука, 2000. – 380 с.

12. Ясперс К. Смысл и назначение истории. / К. Ясперс. – М.: Политиздат, 1991. – 527 с.

References

1. Ohurtsov A. P. Obrazy obrazovaniya. Zapadnaia fylosofiya obrazovaniya. XX vek. / A. P. Ohurtsov, V. V. Platonov – SPb.: RKHNY, 2004. – 520 s.

2. Adorno Th. Jargon der Eigentlichkeit. 7 Aufl. Frankfurt? 1974. – 121 p.

3. Berdiaev N. A. Smysly tvorchestva. / N. A. Berdiaev. – М.: Polytyzdat, 1989. – 312 s.

4. Romanenko M. I. Humanizatsiia osvity: kontseptualni problemy ta praktichniy dosvid. Naukova monohrafiia [Elektronnyi resurs] / Romanenko M. I. – Dnipropetrovsk, Vydavnytstvo «Promin», 2001. // Rezhym dostupu: <http://doiippo.iatp.org.ua/text/Rom-Monogr-Humanizm.htm>

5. Frank S. L. Dukhovnye osnovy obshchestva. / S. L. Frank. – М.: Respublyka, 1992. – 510 s.

6. Markova O. Yu. Ydealnye modeli y realnost obrazovatelnoho protsesssa (Sotsyalno-fylos. analiz): avtoref. dys. ... d-ra fylos. nauk / O. Yu. Markova. – SPb.: Yzd-vo S.-Peterb. hos. un-ta, 2001. – 33 s.

7. Sheler M. Problemy sotsyolohyy znaniya / M. Sheler, – М.: Ynstytut obshchegumanitarnykh yssledovaniy, 2011 – 320 s.

8. Sheler M. Формы знания y obrazovanye // Yzbrannyye proyvedeniya. / M. Sheler, – М.: Yzdatelstvo «Hnozy», 1994. – 443 s.

9. Polany M. Lychnostnoe znanye. Na puty k postkrytycheskoi fylosofyy. / M. Polany. – М.: B.y., 1985. – 344 s.

10. Shturba V. A. Vasylev S. S. Fenomenolohiya obrazovaniya: monohrafiya / V. A. Shturba, S. S. Vasylev. Krasnodar: Kubanskyi hos. un-t; Prosveshchenye – Yuh, 2010. – 203 s.

11. Khabermas Yu. Moralnoe soznanye y kommunykativnoe deistviye. / Yu. Khabermas – SPb.: Nauka, 2000. – 380 s.

12. Yaspers K. Smysl i naznacheniye istoryy. / K. Yaspers. – М.: Polytyzdat, 1991. – 527s.

* * *

УДК 130:37.018

Кісель О.В., здобувач кафедри філософії випереджаючої освіти та управління інноваційною діяльністю, Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Україна, Кривий Ріг), Li2008@i.ua

Екологічна культура особистості у контексті освіти для сталого розвитку

Розглядається зміст поняття «екологічна культура» в системі загальної культури та культури особистості в контексті освіти для сталого розвитку. Обговорюються аспекти формування екологічної культури. Особлива увага приділяється ролі освіти для сталого розвитку, визначенню різниці освіти для сталого розвитку та екологічної освіти. Виділено напрямки у змісті освіти для сталого розвитку, концепцію сталого розвитку на всіх рівнях освіти.

Ключові слова: культура, екологічна культура, екологічна соціалізація, освіта, освіта для сталого розвитку, екологічна освіта.

Kisely O.V., competitor ahead of the Department of Philosophy and Education innovation management Dnipropetrovsk Regional Institute service teacher education (Ukraine, Kriviy Rih), Li2008@i.ua

Ecological culture of the individual in the context of education for sustainable development

The article analyzes the meaning of «environmental culture» in the general culture and cultural identity in the context of education for sustainable development. We discuss aspects of environmental culture. Particular attention is paid to the role of education for sustainable development, the definition of the difference of education for sustainable development and environmental education. Highlighted areas in the content of education for sustainable development, the concept of sustainable development at all levels of education. Human life, history and culture has always depended on nature. Nature influence on the character people, their religion, objects, means of production, morality and art. The ratio of man and nature were always the focus of many sciences: history, philosophy, culture and others. Ecological crisis intensified attention of many modern scholars to the existence of problems depending on the nature of socio-cultural practices, the development of science and technology. These issues are discussed by scientists from different fields of science: biologists, physicists, and representatives of environmental research institutions, philosophers, politicians and even psychologists and sociologists. The strategy of sustainable development implies environmental zing various spheres of human activity, the formation of environmental awareness. This process is intended to change the mindset of people, reinforcing its environmental, humanitarian, predictive quality. Environmental expertise is one of the essential characteristics of the human future, because the nature of damage inflicted not only deliberately, but through ignorance.

Keywords: culture, ecological culture, environmental socialization, education, education for sustainable development, environmental education.

Kisely O.V., соискатель кафедры философии опережающего образования и управления инновационной деятельностью, Днепропетровский областной институт последипломного педагогического образования (Украина, Кривой Рог), Li2008@i.ua

Екологічна культура личности в контексте образования для устойчивого развития

Рассматривается содержание понятия «экологическая культура» в системе общей культуры и культуры личности в контексте образования для устойчивого развития. Обсуждаются аспекты формирования экологической культуры. Особое внимание уделяется роли образования для устойчивого развития, определению различия образования для устойчивого развития и экологического образования. Выделены направления в содержании образования для устойчивого развития, концепции устойчивого развития на всех уровнях образования.

Ключевые слова: культура, экологическая культура, экологическая социализация, образование, образование для устойчивого развития, экологическое образование.

Глобалізація, що продовжує протиріччя між суспільством і природою актуалізує проблему сталого розвитку людини, природи (біосфери) і суспільства, яка орієнтує освітні системи на формування у підростаючого покоління ціннісного ставлення до Природи і життя в цілому.

У сучасній українській освіті відбуваються зміни, пов'язані з модернізацією змісту загальної освіти та розвитком нових освітніх компетенцій особистості. Освіта для сталого розвитку полягає у формуванні в людей установлених, екологічно врівноважених звичок і моделей повсякденної поведінки. Такий спосіб життя дітей і дорослих передбачає певні дії в домашньому господарстві, школі та місцевій громаді з питань розумного споживання енергії та води; зменшення марних витрат сировини; зменшення викиду сміття; збільшення частки екологічних продуктів у щоденних покупках; зміцнення власного здоров'я [1, с.155]. Протягом багатьох століть одним з основних об'єктів людського пізнання є природа. Природа – голо-

вний і незамінний партнер людини, її будинок, місце проживання. Протягом всієї історії людства, як би не змінювалися його пріоритети і потреби, природа залишається першоджерелом і генератором життя [11]. Людське життя, історія і культура завжди залежали від природи. Природа впливала на характер світоуявлення людей, їх релігії, предметів побуту, засобів виробництва, моралі та мистецтва. Відношення людини і природи постійно були в центрі уваги багатьох наук: історії, філософії, культурології та інших [1].

Екологічна криза активізувала увагу багатьох сучасних вчених до проблем залежності існування природи від соціокультурної практики, від розвитку науки та техніки. Ці питання обговорюються вченими різних напрямів науки: біологами, фізиками, представниками природоохоронних наукових установ, філософами, політиками і навіть психологами та соціологами. Всі намагаються проаналізувати причини екологічної кризи, надати поради щодо збереження природи та оптимізації народногосподарської діяльності [1]. Наприклад, І.Гердер вважав, що сама природа заклала в людині гуманістичні основи її розуму і культури, а на думку Е.Канта призначення природи по відношенню до культури в підготовці людей до свободи, Гумільов розвиток культури розглядав як наслідок дії космічних сил [1].

У широкому сенсі, природа – це все існуюче, весь світ у різноманітті його форм. У вузькому сенсі, природа – це сукупність природних умов існування людського суспільства. Важливим для розуміння сутності екологічної освіти з точки зору сталого розвитку стає формування відповідного світогляду та культури ошадливого ставлення до природного оточення [2, с.68].

Культура має чимало різновидів: певні історичні культурні форми, культура конкретних сфер суспільного життя, етнічних, професійних та інших спільнот, матеріальна та духовна культура тощо. Проте у кожному випадку культура є засобом осягнення як навколишнього світу, так і внутрішнього світу людини, регулюючим початком у відносинах її з навколишнім середовищем – природним та соціальним. У контексті універсальних зв'язків та закономірностей, культура постає як суто людська форма самоорганізації та розвитку соціуму, засіб його адаптації до довкілля, креативний чинник утвердження та процвітання людства в біосфері [8].

Серед різноманітних форм культури одне з вагомих місць у наш час посідає така її форма, як екологічна культура. На думку О.Шпенглера, екологічна культура – це здатність людини відчувати живе буття світу, приміряти і пристосовувати його до себе, взаємоузгоджувати власні потреби й устрій природного довкілля. Інакше кажучи, екологічна культура є цілепокладаючою діяльністю людини (включаючи і наслідки такої діяльності), спрямованою на організацію та трансформацію природного світу (об'єктів та процесів) відповідно до власних потреб та намірів [8].

С.Марк зазначав, що у процесі реалізації своїх сутнісних сил людина плекає в собі екологічну культуру, відбувається «соціалізація природи і оприроднення людини». Опановуючи екологічну культуру людина все більше усвідомлює себе екологічним суб'єктом світу природи, пізнаючи себе в природі і природу в самій собі. Чим повніше людина відповідає можливостям природи в задоволенні своїх потреб, втілена в природу, її цикли, ритми – тим вище рівень її екологічної культури [4].

Екологічна соціалізація, як процес, дозволяє людині функціонувати в якості повноправного члена суспільства і здійснюється як через систему освіти, так і через соціальні процеси у суспільстві, що впливають на формування екологічної культури [11]. Соціальний сенс екологічної культури полягає у створенні умов для переходу до інформаційного (еконформаційного) громадянського суспільства. Тому феномен екологічної культури можна розглядати як необхідну умову виходу з наслідків екологічної кризи, вирішення глобальних (регіональних, локальних) екологічних проблем, переходу до сталого розвитку суспільства [11].

Екологічна культура не може бути жорстким канонам, не може бути навіть поєднанням норм і правил, навряд чи може регулюватися тільки законом. Екологічна етика, моральна філософія, альтруїзм, коеволюція, екологічний імператив, екологічна свідомість – ось той далеко не завершений понятійний ряд, з якого виростає екологічна культура. Екологічна культура знаходить базовий сенс у концепції людини: це сукупність історично мінливих надбіологічних програм людської діяльності, що забезпечують коеволюцію (спільний розвиток) природи і суспільства. Це універсальна характеристика людини.

Екологічна культура спирається на кращі гуманістичні і екофільні традиції культури. Вона формує екологогуманне, тобто прихильне і дбайливе ставлення до всіх форм життя і умов, які його забезпечують. Екологізація сучасної культури має світоглядні наслідки. Гуманістична парадигма культури, що базується на прямолінійному антропоцентризмі, вичерпала себе в сучасних умовах і потребує перегляду. Людина має усвідомити себе як частинку природного космосу і зрозуміти свою творчу роль у підтриманні рівноваги в ньому. Таке усвідомлення формує нову світоглядну парадигму – екоцентричну з системою цінностей, вибудованою в такому порядку: від завдань підтримання природи до соціального розвитку в межах, які забезпечують суспільству можливість успішно вирішувати завдання збереження природного середовища у стані, придатному для життя. Залучення до екологічної культури і опанування її гуманістичними цінностями сприятиме гармонізації відносин людини з навколишнім середовищем, а також між людьми. Важливим є також набуття людиною властивості екологічного самозабезпечення, завдяки якій істотно змінюються її погляди, система цінностей, ставлення до природи і до себе подібних [1].

Екологічні потреби та інтереси усвідомлюються людьми і виступають ідеальним моментом в екологічній діяльності та соціально-екологічних відносинах. Вони формують цілі, мотиви, стимули, прагнення, бажання, ідеали та інші духовні елементи, які лежать в основі первинного відображення екологічної свідомістю природних умов життєдіяльності суспільства. Усвідомлені суб'єктом екологічні потреби та екологічні інтереси визначають ставлення його до навколишнього світу, детермінують структуру і форми свідомої екологічної діяльності, соціально-екологічних відносин. Процес усвідомлення потреб та інтересів – це процес переходу матеріального в ідеальне, об'єктивного в суб'єктивне. Саме звідси і бере свій початок процес формування екологічної свідомості [13]. Як зазначає з цього приводу Т.М. Димань, важливою складовою залучення до екологічної культури й опанування її гуманістичними цінностями сприятиме гармонізації відносин людини з навколишнім середовищем, а також між людьми [7]. Екологічна культура формується через екологічну освіту і виховання. Саме вони допоможуть розвинути особистість, якій належатиме майбутнє, вільне від екологічних проблем [7, с.358]. Високий рівень освіти дає змогу ефективніше працювати, з максимальним ефектом використовуючи устаткування і природні ресурси без завдання шкоди довкіллю [7, с.27–28]. Освіта – це процес засвоєння систематизованих знань, умінь і навичок, необхідних для адаптації людини до природного і соціокультурного середовища, гармонійного розвитку людини і суспільства. Головна її цінність полягає у соціалізації індивіда. Соціалізація – основа передачі культурного досвіду від одного покоління до іншого, завдяки якому відбувся розвиток культури від найдавніших до сучасних форм. Однак освіта покликана виступати також засобом формування меж дозволеного в суспільній свідомості. У цьому плані екологічна освіта постає як шлях формування відповідального ставлення до природного середовища на основі знань закономірностей розвитку екологічних систем, розуміння допустимої міри їх зміни. Екологічна освіта покликана сприяти розумінню самоцінності природи, необхідності її збереження для майбутніх поколінь [2,3;9].

Слід чітко розрізняти освіту для сталого розвитку й екологічну освіту. О.Є. Висоцька зазначає, що екологічна

освіта зосереджується на екологічних аспектах: впливах забруднення, стічних вод, викидів автомобілів, підприємств тощо та їх причинах, наслідках і можливостях їх зменшення, на турботі про природу та її захисті. Освіта для сталого розвитку є більш комплексною за своїм змістом. В її межах на перший план виступають нові підходи до використання природних ресурсів та проблем їх відновлення (сталості) [2, с.68]. Тому постає питання, якими ж повинні бути технології навчання, щоб створювати в учнів предметну, особистісну і культурологічну готовність для успішної реалізації концепції сталого розвитку. Зараз екологічна освіта має змінити свій соціальний статус: із самостійної педагогічної дисципліни вона повинна перетворитися на соціальний засіб практичної реалізації концепції сталого розвитку. Освіта в цілому має бути підпорядкована підготовці кадрів для реалізації концепції сталого розвитку відповідно з екологічним імперативом. Під екологічним імперативом розуміється така взаємодія з природою, згідно з якою «правильно і дозволено тільки те, що не порушує існуючу в природі екологічну рівновагу» [6; 10].

Сьогодні у змісті освіти для сталого розвитку виділяють кілька напрямків [5]: формування адекватних екологічних уявлень про навколишній світ і їх трансформація у відносини; прийняття стратегій і освоєння технологій взаємодії з навколишнім середовищем (одержання наукової інформації про світ природи, взаємодії з природою в умовах антропогенного і природного середовища, естетичне освоєння світу природи, технології еколого-відповідальної діяльності); націленість на комплексне вивчення проблем сучасності і на їх колективне рішення; формування суб'єктивного ставлення до природи.

Ідея сталого (підтримуваного) розвитку, що припускає пропорційний і взаємозалежний екологічний, соціальний та економічний розвиток цивілізації, увійшла як основна в документи міжнародного форуму «Навколишнє середовище та розвиток» (РІО-92) і розробляється на національних рівнях у правових, технічних, політичних та освітніх аспектах. Передбачається, що завдяки таким перетворенням суспільство прийде до створення життєздатної економіки, яка зможе зменшити споживання ресурсів, знизити податки на персональні доходи, збільшити витрати на боротьбу з соціальними хворобами (одночасно знизивши поширення цих хвороб) і почати відновлювати пошкоджене навколишнє середовище [5].

Концепція сталого розвитку на всіх рівнях освіти повинна конкретизуватися в наступних ситуаціях [5]:

- вивчення біосфери як феномену, що виник та існує за власними законами розвитку, включаючи еволюцію живого й особливості екологічних катастроф в доіндустріальний період, а також виявлення активної ролі живої речовини у біосфері;

- простеження загальних закономірностей та етапів існування суспільства з метою більш чіткого пізнання причин, форм і способів антропогенної діяльності, що негативно впливають на біосферу;

- рефлексивне освоєння специфічних понять: навколишнє середовище, екосистема, антропогенний чинник, сталий розвиток, глобальний моніторинг, біорізноманітність тощо;

- розвиток уміння співвідносити з резистентної і пружною стійкістю біосфери чотири головні чинники антропогенного впливу на неї: зміни структури земної поверхні; зміни, що вносяться в живу природу; зміни енергетичного (теплого) балансу біосфери; вимірювання хімічного складу біосфери шляхом впливу на кругообіг речовин (прискорення або уповільнення) або внесення речовин – забруднювачів;

- обговорення соціальних і медико-біологічних аспектів впливу перетвореної біосфери на людину;

- формування стратегій і технологій взаємодії з навколишнім середовищем (одержання наукової інформації про світ природи, взаємодія з природою в умовах антропогенного і природного середовища, управлінська діяльність в кризових умовах, естетичне освоєння світу природи, технології екологічної діяльності та інше);

- придбання елементарних практичних умінь при проведенні екологічних досліджень.

Реалізація стратегії сталого розвитку передбачає екологізацію різних сфер людської діяльності, становлення екологічної свідомості. Даний процес покликаний змінити спосіб мислення людей, підсилити його екологічні, гуманістичні, прогностичні якості. Екологічна компетентність стає однією з сутнісних характеристик людини майбутнього, тому що шкода природі наноситься не тільки умисно, а й через незнання. Володіючи екологічним знанням, людина починає розуміти значення багатьох, які раніше здавалися другорядними, зв'язків і відносин у природі. У зв'язку з цим екологію вважають передвісницею постнекласичної науки, її положення покликані змінити норми поведінки сучасної людини, привести їх у відповідність із закономірностями природи. У цьому випадку можна вважати, що «людина розумна» стає «людиною мудрою» [9].

Список використаних джерел

1. Верестун Н.О. Роль екологічної культури у збалансованому розвитку суспільства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://eco.com.ua/content/rol-ekologichnoi-kulturi-u-zbalansovanomu-rozvitku-suspilstva>.
2. Висоцька О.С. Випереджаюча освіта для сталого розвитку: методологія, методика, технології: науково-методичний посібник / О.С. Висоцька. – Д.: «Акцент ПП», 2012. – 292с.
3. Висоцька О.С. Освіта для сталого розвитку: науково-методичний посібник / О.С. Висоцька. – Д.: Роял Принт, 2011. – 200 с.
4. Глазачев С.Н. Рио+20: на пути к экологической культуре. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/riو-20-na-puti-k-ekologicheskoy-kulture> – Рио+20: на пути к экологической культуре.
5. Гороховатская Н.В. Устойчивое развитие в образовании: от идеи к практической реализации. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/ustoychivoe-razvitiie-v-obrazovanii-ot-idei-k-prakticheskoy-realizatsii> – Устойчивое развитие в образовании: от идеи к практической реализации.
6. Дерябо С.Д., Ясвин В.А. Экологическая педагогика и психология / С.Д. Дерябо, В.А. Ясвин. – Ростов-н/Д., 1996.
7. Димань Т.М. Екологія людини: підручник / Т.М. Димань. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 376 с.
8. Крисаченко В.С. Екологічна культура. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL http://geoknigi.com/book_view.php?id=1132 – Екологічна культура як діяльність.
9. Мамедов Н.М. Экологическое образование: социокультурный контекст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/ekologicheskoe-obrazovanie-sotsiokulturnyy-kontekst> – Экологическое образование: социокультурный контекст.
10. Панов В.И., Лидская Э.В. Концепция устойчивого развития: экологическое мышление, сознание, ответственность. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-ustoychivogo-razvitiya-ekologicheskoe-myshlenie-soznanie-otvetstvennost> – Концепция устойчивого развития: экологическое мышление, сознание, ответственность.
11. Рассказова Н.С. Формирование экологической культуры и трансформация ее в культуру устойчивого развития с учетом региональных принципов экологического права. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-ekologicheskoy-kultury-i-transformatsiya-ee-v-kulturu-ustoychivogo-razvitiya-s-uchetom-regionalnyh-principov> – Формирование экологической культуры и трансформация ее в культуру устойчивого развития с учетом региональных принципов экологического права.
12. Федотов Л.Н. Экология: от общества риска к экологическому обществу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/ekologiya-ot-obschestva-riska-k-ekologicheskomu-obschestvu> – Экология: от общества риска к экологическому обществу.
13. Шумейко А.А. Формирование экологического менталитета как общественная потребность. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-ekologicheskogo-mentaliteta-kak-obschestvennaya>

potrebnost – Формирование экологического менталитета как общественная потребность.

References

- Verestun N.O. Rol' ekologichnoi' kul'tury u zbalansovanomu rozvytku suspil'stva. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL <http://eco.com.ua/content/rol-ekologichnoi-kulturi-u-zbalansovanomu-rozvytku-suspilstva>.
- Vysoc'ka O.Je. Vyperedzhajucha osvita dlja stalogo rozvytku: metodologija, metodyka, tehnologii': naukovo-metodychnyj posibnyk / O.Je. Vysoc'ka. – D.: «Akcent PP», 2012. – 292s.
- Vysoc'ka O.Je. Osvita dlja stalogo rozvytku: naukovo-metodychnyj posibnyk / O.Je. Vysoc'ka. – D.: Rojal Prynt, 2011. – 200 s.
- Glazachev S.N. Rio+20: na puti k jekologicheskoy kul'ture. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/rio-20-na-puti-k-ekologicheskoy-kulture> – Rio+20: na puti k jekologicheskoy kul'ture.
- Gorohovatskaja N.V. Ustojchivoje razvitie v obrazovanii: ot idei k prakticheskoy realizacii. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/ustojchivoje-razvitie-v-obrazovanii-ot-idei-k-prakticheskoy-realizacii> – Ustojchivoje razvitie v obrazovanii: ot idei k prakticheskoy realizacii.
- Derjabo S.D., Jasvin V.A. Jekologicheskaja pedagogika i psihologija / S.D. Derjabo, V.A. Jasvin. – Rostov-n/D., 1996.
- Dyman' T.M. Ekologija ljudyne: pidruchnyk / T.M. Dyman'. – K.: VC «Akademija», 2009. – 376 s.
- Krisachenko V.S. Ekologichna kul'tura. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL http://geoknigi.com/book_view.php?id=1132 – Ekologichna kul'tura jak dijaj'nist'.
- Mamedov N.M. Jekologicheskoe obrazovanie: sociokul'turnyj kontekst. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/ekologicheskoe-obrazovanie-sociokulturnyj-kontekst> – Jekologicheskoe obrazovanie: sociokul'turnyj kontekst.
- Panov V.I., Lidskaja Je.V. Konceptcija ustojchivogo razvitija: jekologicheskoe myshlenie, soznanie, otvetstvennost'. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-ustojchivogo-razvitija-ekologicheskoe-myshlenie-soznanie-otvetstvennost> – Konceptcija ustojchivogo razvitija: jekologicheskoe myshlenie, soznanie, otvetstvennost'.
- Rasskazova N.S. Formirovanie jekologicheskoy kul'tury i transformacija ee v kul'turu ustojchivogo razvitija s uchetom regional'nyh principov jekologicheskogo prava. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-ekologicheskoy-kultury-i-transformacija-ee-v-kulturu-ustojchivogo-razvitija-s-uchetom-regionalnyh-printsipov> – Formirovanie jekologicheskoy kul'tury i transformacija ee v kul'turu ustojchivogo razvitija s uchetom regional'nyh principov jekologicheskogo prava.
- Fedotov L.N. Jekologija: ot obshhestva riska k jekologicheskomu obshhestvu. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/ekologija-ot-obshhestva-riska-k-ekologicheskomu-obshhestvu> – Jekologija: ot obshhestva riska k jekologicheskomu obshhestvu.
- Shumejko A.A. Formirovanie jekologicheskogo mentaliteta kak obshhestvennaja potrebnost'. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: URL <http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-ekologicheskogo-mentaliteta-kak-obshchestvennaja-potrebnost> – Formirovanie jekologicheskogo mentaliteta kak obshhestvennaja potrebnost'.

* * *

УДК 37.016:81'243

Хижун Я.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Інститут іноземної філології Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова (Україна, Київ), yaroslava_khyzhun@mail.ru

Сучасні педагогічні стратегії вивчення літературного твору в практичному курсі англійської мови: «Нарциси» Уільяма Вордсворта

Стаття присвячена використанню інтерактивних методів навчання англійської мови, які стимулюють критичне мислення у студентів на практичних заняттях. Мета статті – презентувати іновативні методи вивчення поезії з активним залученням студентів у освітній процес. Подається приклад практичного заняття, яке представляє три основні етапи: актуалізація, усвідомлення значення та рефлексія. Кожен з цих етапів складається з декількох ключових частин, в кожній з яких використовуються короткі стратегії. Етап «Актуалізація» представлено такими стратегіями, як «Уявімо предмет», «Пригадування схожих творів». Етап «Усвідомлення значення» – «Мозкова атака», «Читання, пояснення значення і побудова асоціативного ряду», «Діалог викладач-студенти», «Кубування». Етап «Рефлексія» представлена з використанням стратегій – «Щоденник подвійних нотаток», «Дебати», «Сенкант».

Ключові слова: інтерактивні методи, практичні заняття, Щоденник подвійних нотаток, Дебати, Сенкант.

Hichun Ya.V., a candidate of philological sciences, associate professor of department of foreign languages, Institute of foreign philology of the National Pedagogical University is the name of M.P. Drachomanov(Ukraine, Kyiv), yaroslava_khyzhun@mail.ru

Modern pedagogical strategies of studying lyrics in the practical course of english study: «The daffodils» by William Wordsworth

Application of interactive methods for studying English which are aimed at stimulation of the creative thinking by students in practical English courses is under consideration in the present paper. The aim of this article is to present some innovative methods of studying the poetry with active students involving into the educational process. There is an example of practical course which are represented three main stages: actualization, meaning understanding, and reflexion. There are some key parts in each stage and some short strategies are used in all of them. The stage «Actualization submitted such strategies as «Let's imagine the subject», «Remembering the similar works». The stage «Meaning understanding» – «Brainstorm», «Reading, the meaning explaining and finding the association», «Dialogue lecturer-students», «Cubing». The stage «Reflexion» is presented of using the strategies «A dairy of double notes», «The debate», «Sencant».

Keywords: interactive methods, practical employments, Diary of double notes, Debates, Сенкант.

Хижун Я.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Інститут іноземної філології Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова (Україна, Київ), yaroslava_khyzhun@mail.ru

Современные педагогические стратегии изучения литературного произведения в практическом курсе английского языка: «Нарциссы» Уильяма Вордсворта

Статья посвящена использованию интерактивных методов обучения английскому языку, которые стимулируют критическое мышления у студентов на практических занятиях. Цель статьи – представить иновационные методы изучения поэзии с активным привлечением студентов в процесс обучения. Подается пример практического занятия, которое представляет три основные этапы: актуализация, осознание значения и рефлексия. Каждый из этих этапов состоит из нескольких ключевых частей, в каждой из которых используются короткие стратегии. Этап «Актуализация» представляет такие стратегии, как «Представим предмет», «Вспоминание похожих произведений». Этап «Осознание значения» – «Мозговая атака», «Чтение, объяснение значения и выстраивание ассоциативного ряда», «Диалог преподаватель-студенты», «Кубирование». Этап «Рефлексия» представлен с использованием стратегий «Дневник двойных записей», «Дебаты», «Сенкант».

Ключевые слова: интерактивные методы, практические занятия, Дневник двойных записей, Дебаты, Сенкант.

(стаття друкується мовою оригіналу)

Social transformation of nowadays and increasing level of requirements for students call the lectures of educational institution to use innovation methods during the educational process. The aim of this article is to present some innovative methods which could be used during studding the poetry in the practical classes of educational institutions and to demonstrate how students could be active involved into the educational process.

Beyond all manner of doubt, reading is the main method of educational process, by means of which we get the greatest part of information. But just the process of reading is not always